

LINNAD JA ALEVID

EESTI LINNADE LIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas --- Vastutav toimetaja: V. Smetanin

Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, raekoda

Ilmub 10 korda aastas

:: :: ::

Hind 25 senti

Nr. 3

Veebruar

1928

Sisu: I. R. Kümme aastat Eesti riiklust. — V. Smetanin. Linnavolikogude valimisseaduse reformist. — V. Avesson. Kodanikud eelistavad omavalitsuste perekonnaseisu-ameteid. — Aleviste päevaküsimusi. — Läti Linnadeliidu 1927 a. tegevusest. — ELL tegevusest. — Mitmesugust.

Kümme aastat Eesti riiklust.

Olles meie vaneimaid omavalitsusi, on kodumaa linnad — juttu võib siin muidugi olla vanemaist nendest — kaasa elanud kõik selle vaheldusrikka ja kirju mineviku, millise ajalugu on lasknud osaks saada praegusele Eestile. Nad on näinud nii mitmesuguseid riigivõimusi, mitmesuguseid käskijaid, mõnda lühemat, mõnda pikemat aega, kuni riigivõimu kasutajaks ja seega ka linnade tegevuse suuna määrajaks täiel määral sai senini kõrvalseisnud maa päriselanik — eestlane. Ja selle viimase pöördepunkti kümneaastase mälestuspäeva pühitsemine on meil nüüd käes.

Võrdlemisi minevikus olnud valitsusevahetustega on kümneaastane periood, mille praegu seljataha jätame, väga lühikene aeg selleks, et otsida teravaid erinevus-tunnusmärke niisuguste omavalitsuste elus, nagu seda on linnad, pealegi Baltimaa linnad, kes asutatud ja väljakujunenud keskaegse Lääne-Euroopa mõjul ja eeskujul, pärinud kõik oma struktuuri, oma kombed, seadused ja traditsioonid oma musterlinnadelt teiselt poolt Läänemere rannikut, ja alalhoidnud kõike seda pärandust sajangute kestel kõige visama konservatiivsusega. Seistes riigivõimust õige suures rippumatuses, elasid linnad siin elu oma enda ette ja iga riiklise võimu vahetus andis ennast tunda peamiselt selles, kui võrd ta linnadele pani kohustusi ja koormaid peale, või kui

võrd tollekordne valitsus suutis linnule kaitset pakkuda väliste vaenlaste vastu.

Nii elasid linnad siin pea ühesugust elu ja ajasid oma avalikke asju ühte viisi kogu aja, alates Taani valitsuse päevilt, jatkates seda orduajaga, vahest Vene ja Poola võimusi vahetades, Rootsi ja kaua aega Vene ajalgi, ainult neid muutuseid omaks võttes, mis elu paratamatult kaela sundis, nagu linnade laiendamine väljapoole müüride-rõngast, uute kaitsevõrude loomine moodsamate kantside ehitamise näol, või koguni sõja läbi hävitatud linnade uuesti ehitamine, loobudes edenenud sõjatehnika ees asjatuteks saanud müüride ja kantside uuendamisest.

Balti linnade keskaegsesse struktuuri töid kaugeleulatava murrangu alles Vene valitsuse viimased aastakümned, võttes neilt spetsiifilise keskaegse omapärase ilme ja pannes neid joonduma keiserriigi teiste linnadega. Möödunud sajangu seitsmekümnendate aastate linnaseadus kõrvaldas asjaajamiselt raehärrade kitsa kildkonna, kes juba mitu sajangut linnaelu juhtinud, ja tõmbas ligi laiemaid ringkondi kinnisvarade omanikkude ja kaupmeeste ning töösturite näol; kaheksakümnendate aastate reformid aga viisid linnadelt nende kohtu- ja politseivõimu ja ka senini valitsemas olnud saksa keele. Linnad võeti riigivõimu kõige suurema järelvalve ja eestkostuse alla. Keskaja vaba linna ei olnud enam.

Meie rahva suhtes oli Venelinnaseadusel siiski ka oma hea külg: — ta tõi linna valijaskonda uut ollust — maa pärisrahvast, kes oli jõudnud juba hulganägin linnadesse elama asuda, kus alustas visa võitlust, et ennast maksta panna. Need võitlused algasid varsti peale vene linnaseaduse sisseseadmist ja kestsid, mitmel pool võidu saavutusega, vahetpidamata kuni vene suure revolutsioonini. See tegevus vene linnaseaduse ajal oli meie rahvale tarviliseks eelkooliks, tegelaste ettevalmistamiseks, et pärast juba täiesti omal käel ja vastutusel linnade elu juhtida.

Vene revolutsioon avas ukseid linnavalitsemiseks ajaloos enneolemata laialal alusel ja selles, Vene Ajutise Valitsuse poolt kätteantud suunas on linnade elu arendatud iseseisvas Eestis viimase kümne aasta jooksul.

Olles seega oma praegusel alusel veel Vene revolutsiooni sünnitused, tegutsedes vanade Vene seaduste järele, kuna, kahjuks, meie oma seadusandline asutus just linnadele on väga vähe suutnud oma tähelepanu kinkida, peaks tõesti raske olema nüüd, juubelipäevil, märkida linnade elust iseseisva Eesti vabariigi ajal midagi ilmekat, kui pealegi mälestatavast kümnest aastast kaks mõõduisid esiteks võõra sõjaväevõimude surve ja pärast meie oma vabadussõja rasketes oludes.

Kuid õnneks räägivad elu ja kättevõidetud saavutused ometi vastupidist keelt ja lubavad kõnelda suurtest edusammest.

Rääkimata juba sellest, et meie linnad kannavad väliselt nüüd sarnast puhast rahvuslikku ilmet, nagu nende elanikkude enamus seda põhjustab, on nad võinud lühikese aja jooksul palju sarnast korda saata, mis enne seda mitme aastakümne jooksul ainult heljus unistuste vallas. Ilma, et siin laiemalt seletama hakata, võiks juhtida vaid tähelepanu tervishoiu, hariduse ja hoolekande peale, millede tulemused, kõrvutatult eelmiste aastakümnete samalaadiliste arvudega, on otse aukartustäratavad. Arvude ettetoimine on

siin ülearune, — igapäine ajakirjandus teeb nendega alatasa tegemist ja asjast huvitatule on nad ka kergesti kättesaadavad. Muudel aladel, näit. heakorrasuhteski, pole ka enam tagasiminekut märkida, vaid mitmeski linnas ületab see juba ennesõjaaegse seisukorra. Uued, suured avalikud hooned, elektrivalgustus, paremad ühendusteel ja -abinõud, avalikud aiad ja pargid, puhas vesi, kindel järelevalve toiduainete üle, oma tulutoovad ärilised ettevõtted jne. — kõiki neid võivad linnad Eesti riikluse juubeli puhul oma kümneaastase tegevuse viljana demonstreerida, viljana, mis on kasvatatud võideldes suurte raskustega ja rahapuudusega.

Linnade saavutused iseseisvas Eestis näitavad eestlaste loomisevõimet, mis vaba oli riigivõimu takistavatest kammitsestest, võõra rahva survest. Ei ole enam linnadelt väljapigistamist võõraste ülesannete jaoks, vaid riigivõim tuleb oma rahadega omavalitsustele appigi. Ja sellepärast jõutaksegi kiiresti edasi.

Allakriipsutada tuleks veel, et Eesti iseseisvuse ajal on saanud omavalitsuslise korralduse paljud asumid, kes, olles küll ammugi linnalaadiliselt väljakujunenud, ometi vastava korralduse puudusel kirisesid, nimelt alevid. Mitmed nendest on juba linnaõigusedki omandanud. Et alevitelgi meie iseseisvuse ajal pole käed rüpes peetud, on üldiselt tunnustatud tõsiasi.

Nii on möödunud Eesti linnadel viimased kümme aastat kõige kibedamas ülesehitavas töös, järjesta uusi ülesandeid esile kerkides. On antud linnadele ja alevitele omapärast rahvuslikku ilmet, kuid selle juures siiski suundudes kultuuriliselt Lääne-Euroopasse. Kui arvesse võtta, et uutest oludes ja ka rohkearvulistel uutel tegelastel esimesed aastad on harilikult õppe- ja harjumisajad, siis võivad Eesti linnad ja alevid kõige lootusrikkamalt tulevikku vaadata, sest järgmine aastakümme Eesti riikluse oludes töötab nende tööle igatahes veel paremat edu eelmise kümne aasta omast.

J. R.

Linnavolikogude valimisseaduse reformist.

V. Smetanin.

I Eesti omavalitsustegelaste kongressi resolutsioonist, mis vastu võeti arutades küsimust: „omavalitsused põhiseaduse järele“, leiame muu seas lause „et omavalitsuste suured ülesanded nõuavad vastavaid omavalitsustegelasi, kuna praegune valimisviis sarnaste isikute valimist ei kindlusta, tunnistab kongress tarvilikuks rutuliselt viia omavalitsuste valimised individuaalsele pinnale“. Vahepeal, teatavasti, linnavolikogude valimisseadus on reformeeritud, kuid igatahes mitte vastavalt ülaltoodud kongressi resolutsioonile. On linna valimisseadus ühtlustatud Riigikogu valimisseadusega, kuid, nagu viimaste valimiste kogemused näitavad, see seadus on tehniliselt vist nõrgem endisest, ehk ta küll mõnest seisukohast esildab ka teatud paremusi. Igatahes jääb püsima nõudmine omavalitsuste valimiste rajamisest rohkem individuaalsele pinnale, ning alljärgnevad read on pühendatud küsimusele kuidas seda nõuet teostada.

Loomulik, et reform oleks kõige radikaalsem, kui üldse loobuda proportsionaalsuse põhimõttest ja minna üle majoritaarsele süsteemile, — süsteemile, kus pole nii tähtis teatud poliitiliste ideede väljendamine ja esitamine, vaid isikute leidmine, kes oma isiklike omaduste tõttu osutuvad kõige rohkem vastavaiks nõudeile, mis esitab omavalitsuste ülesannete täitmise töö. Meie põhiseaduse § 76 aga lausub: „Omavalitsusüksuste esituskogud valitakse üleüldisel, ühetaolisel, otsekoheisel ja salajasel hääletamisel proportsionaalsuse põhimõtte alusel“. Nii on siis reformi piirid äramääratud ja sellepärast, puht vormalisel põhjusel, tuleb katsuda teostada valimisel individuaaliseerimist kitsastes „proportsionaalsuse põhimõtte“ piirides.

Praeguse korra juures seatakse kandidaatide nimekirjad kokku ja määratakse kindlaks kandidaatide järjekord parteide keskkomiteedes. Tavaliselt kõik erakonnad seavad oma kandidaatide nimekirjade etteotsa partei paremaid, populaarsemaid jõudusid, et valijate hääli juurde meelitada. Valija jääb ka uskuma, et kui ta hääletab teatud nimekirja poolt, mis tema poliitilisele meelsusele kõige roh-

kem vastab, ehk kus tema arvates kõige tublimaid jõude leiab, siis ka need „tublid jõud“ hakkavad esituskogus töötama. Senine praktika on meil aga pakkunud hoopis teistsuguseid nähtusi. Kohe pärast valimisi, ehk paremal juhusel esimese aasta jooksul, algavad volikogust tagasiastumised suuremalt jaolt just nimekirjade eesotsas seisvate isikute poolt. Tähendab, valija soovi ja tahtmisega ei arvestata, vaid kaaluvamad on kõrvalised asjaolud. Ka teistes maades, kus maksev proportsionaalne valimissüsteem, on ülaltähendatud nähtusi ette tulnud, ehk on juba algusest peale, valimise seaduse väljatöötamisel sellega arvestatud. Nii on Soomes, Rootsis, Norras, Tšehhoslovakkias jne. kogukonna esituskogu liikme amet kohustus, ja volinikud võivad ainult seaduses ettenähtud juhusel panna omi volitusi maha. Norras ja Rootsis on peale selle veel nähtud ette, et volinik võib panna volitusi maha ka siis, kui tema poolt ülesantud põhjus tunnistatakse volikogu poolt mõjuvaks. Kokkukõlas voliniku ametkohustusega on volikogu koosolekutest ilma mõjuvate põhjusteta puudumisel nähtud ette rahatrahvi.

Kui tahame viia valimiste individualiseerimist kindlale alusele ja vähendada parteide keskkomiteede diktaatorlist võimu, siis tuleb ka meil muuta voliniku ametipidamine kohuseks, vähematelt isikute kohta, kes avaldanud nõusolekut kandideerida esituskogu valimistel. See oleks valimiste individualiseerimise eelduseks, ilma milleta — jättes volinikkudele oma ameti mahapanemise suhtes samasugused piiramata õigused, kui praegu — meie ei saa tegelikult mitte midagi kätte, moodsamaidki valimisviise tarvitusele võttes. Ameti mahapanemise vabaduse juures parteide keskorganisatsioonidel on võimalus juba enne valimisi võtta kõigilt kandidaatidelt allakirjutatud teadaandeid volikogust lahkumise kohta, missuguste teadaannetele keskkomitee annab käigu, kui volinik on mingil kombel eksinud partei distsiplini või muude partei-huvide vastu. Ei või väita, et kõik parteid seoks oma liikmeid sarnaste teadaannetega, aga et niisuguseid juhtumisi on olnud ja on praegugi, see on enam-

vähem kindel. Igatahes ilma voliniku ametipidamist valitud isikule kohuseks tegemata, millest ainult seaduses ettenähtud juhustel vabaneda võib, pole valimiste „individualiseerimine“ üldse mõeldav.

Teoreetiliselt võib väga häid proportsionaalsete valimiste äärmise individualiseerimise süsteemi väljatöötada, kus proportsionaalsest põhimõttest jääb ainult vari järele, kuid tehnilised raskused nende teostamisel tõmbavad sellele kindlad piirid. Ka praegu maksvas valimise seaduses valijal on võimalus avaldada antud kandidaatide järjekorra peale nimekirjade piires mõju kandidaadi nime allakriipsutamise teel. Praktikast see süsteem pole annud meil kuigi nimetamisväärilisi tagajärgi, sest massiliselt valijad pole tarvitanud seda allakriipsutamise õigust. Vähesed tarvitamise juures ta võib aga anda väga üllatavaid ja omapäraseid tagajärgi.

Enne kui astuda kõnealoleva reformi praktilisele küljele lähemale, vaatame, missuguseid näpunäiteid selleks annab teooria.

Kõik proportsionaal valimisviisid jagunevad kahte gruppi: individuaalsete kandidaatide ja parteiliste nimekirjade süsteem.

Esimese süsteemi (Thomas Hare'i ja André) juures ei ole ametlikult registreeritud parteilisi nimekirju olemas. Iga valija annab oma hääle ainult ühele kandidaadile, kes temale kõige vastuvõetavam.

Et hoida ära hääle kadu juhul, kui mõni populaarne kandidaat saab palju rohkem hääli kui valimisjagaja, siis valijale on lubatud tähendada oma valimisedelis üles teisi kandidaate nende soovitatavuse astme järjekorras. Esimese kandidaadi hääle ülejääk arvatakse teise kasuks, teise jääk kolmandale jne. Valituks, tunnistatakse need kandidaadid kelle saadud hääle arv võrdub valimisjagajale. Valimisjagajaks on siin tulemus, mis saadud hääle summa jagamisel kohtade arvuga, tähendab, kõige lihtsam arvutamisiis.

Selle süsteemi puudus on aga kõige pealt see, et mõned populaarsemad kandidaadid võivad tõmmata suurema arvu hääli omale ja kui valijad piirduvad ainult ühe kandidaadi äratähendamisega oma valimisedelites, siis võivad hääled minna

kaotsi ning osa kohti võib jääda ka täitmata. Pealegi see valimissüsteem võimaldab mitmesuguseid üllatusi, ning juhuslikkus etendab siin suurt osa. Praktikast seda süsteemi kuskil ei tarvitata ning seepärast pole mõtet ta juures pikemalt peatuda. Proportsionaalse valimisviisi praktikast on üldtarvitamisel nimekirjad.

Nimekirjade süsteemid jagunevad kahte peagrussi:

- 1) seotud nimekirjad;
- 2) liikuvad nimekirjad.

Seotud nimekirju on kahte liiki:

1. Tihedalt seotud nimekirjade süsteemi juures ei ole valijal õigust võtta kandidaatide nimekirjas kandidaatide järjekorra suhtes muudatusi ette. Ta hääletab ühe nimekirja poolt, milles partei keskkomitee määras kindlaks kandidaatide järjekorra.

2. Vabalt seotud nimekirjade juures valija võib kandidaati äramärkida nimekirja piires sellega tähendades et oma hääle annab esimeses järjekorras äramärgitud kandidaadile (allakriipsutamine — see nähtus on üldiselt tuttav ning selle juures peatuda oleks üleliigne).

Liikuvate nimekirjade süsteemist võib ka kaks alljaotust esile tuua:

1. Valijal on õigus hääletada kandidaatide poolt mitmest nimekirjast ja seada oma hääletamisedelil kokku oma kandidaatide nimekirja valimistel konkureerivate parteide nimekirjade kandidaatidest.

2. Valijal on õigus tähendada oma hääletamisedelile ka kandidaate, keda ei leidu üheski konkureerivas nimekirjas.

Vaatame nüüd, kuidas liikuvate nimekirjade süsteem on leidnud tarvitamist praktikast, et siis oleks kergem otsustada küsimust, missuguse süsteemi juures meil tuleks peatuda.

Üks — Württembergi süsteem — näeb ette, et igal valijal on nii palju hääli, kui palju volinikke ringkonnas valitakse. Valija võib oma valimisedelile märkida kandidaate, kelle poolt ta hääletab, kõigist valimistel esinevatest nimekirjadest. Valija võib anda oma hääled ka ühele kandidaatide nimekirjale.

Kui valija oma valimisedelis on üles tähendanud ka niisuguse isiku nime, keda ei leidu üheski kandidaatide nimekirjas, siis seda häält ei loeta. Erand „metsiku-

tele kandidaatidele“ antud hääle kohta tehakse ainult siis, kui valimistele on esitatud ainult üks kandidaatide nimekiri. Sarnastel juhustel on lubatud märkida valimissedelile „metsikuid kandidate“. Württembergi valimisseadus näeb ette ka hääle kommuleerimist. Tähendab, valija võib kontsentreerida oma hääled vähemale kandidaatide arvule, kui ringkonnas valitakse. Kuid kommuleerimise võimalus on piiratud, — iga kandidaadi peale valija ei või kontsentreerida üle kolme hääle. Sarnane hääle kontsentreerimine on nähtud selleks ette, et suurendada valija mõju isikute valimise suhtes, kes, võib olla, esinevad väiksema erakonna nimekirjas. Nimekirjad võivad valimistel liituda. 1919 ja 1922 seaduste põhjal jäi ülaltähendatud kord maksma ainult linnade kohta, kus alla 50.000 elaniku; muudes linnades on tarvitusel seotud nimekirjad.

Teine liikuvate nimekirjade süsteem on tarvitusel Soomes ja Norras. Selle süsteemi tähtsamad põhijooned on järgmised: Kandidaatide nimekirjas ei või olla üle 3 nime; valijal on võimalus muuta kandidaatide järjekorda nimekirjas, kusjuures nende nimede kohale ära märgib 1, $\frac{1}{2}$ ehk $\frac{1}{3}$ selle järele, missuguses järjekorras ta soovib näha kandidate valituina; valija võib äramärkida kandidate kõigis nimekirjades ehk tähendada üles täitsa metsikuid kandidate.

Missugune neist liikuvate nimekirjade süsteemest parem — kas Württembergi või Soome — on raske ütelda. Rohkem vabadust valijale annab muidugi Soome süsteem. Meil on see süsteem osalt juba tarvitusele võetud Saksa Kultuurnõukogu ja Kaubandus-Tööstuskoja valimistel. Esimesel pole aga Soome süsteem täielikult läbiviidud, kuna aga Kaubandus-Tööstuskoja valimistel see süsteem puhtal kujul on ülevõetud. Luban lühidalt peatuda nende kahe asutuse valimiste viiside juures, et näidata, kuidas Soome süsteem on praktikas läbiviidud.

I. Saksa Kultuurnõukogu valimised.

Hääletamine sünnib kandidaatide nimekirjadega, kuhu võib võtta üles mitte üle kolme kandidaadi. Nimekirjad võivad liituda nimekirjade ühendusteks (§ 34). — Valija võib valimissedeli ära anda muutmata kujul, kuid ta võib ka kandidaatide järjekorda oma äranägemise järgi muuta,

palgutades kandidaatide nimede ette vastavad numbrid (1, 2, 3) (§ 37). Esimesele kandidaadile iga antud hääle arvatakse üheks terveks hääleks; teisele — pool häälest ja kolmandale üks kolmandik häälest. (§ 38). Igas nimekirjas kandidaadid asetatakse saadud hääle arvu järele ritta. Kandidaadile, kes saanud kõige rohkem hääli, arvatakse nimekirjale antud hääle koguarv, teisele pool arvust ja kolmandale — üks kolmandik. Niimoodi saadud hääle arvud nimetatakse esialgseteks võrdlusarvudeks. Kui mõni kandidaat on seisnud mitmes nimekirjas, siis arvatakse kõik tema võrdlusarvud kokku ja see summa loetakse tema esialgseks võrdlusarvuks. (§ 39). Peale selle seatakse kõik nimekirjade ühenduses seisvad kandidaadid ritta nende esialgsete võrdlusarvude järele. Kandidaadile, kelle võrdlusarv kõige suurem, arvatakse nimekirjade ühendusele antud hääle koguarv, teisele pool, kolmandale üks kolmandik sellest arvust, neljandale üks neljandik jne. Saadud arvud nimetatakse lõplikkudeks võrdlusarvudeks. Kui mõni kandidaat on seisnud mitmes nimekirjade ühenduses, siis arvatakse kõik tema võrdlusarvud kokku ja saadud summa loetakse tema lõplikuks võrdlusarvuks. (§ 40). Siis seatakse kõik valimisringkonnas ülesseatud kandidaadid ritta nende lõplikkude võrdlusarvude järele. Valitaks loetakse niipalju kõige suuremate võrdlusarvudega kandidate, kui palju vastavas valimisringkonnas kultuurnõukogu liikmeid valida on.

II. Kaubandus-tööstuskoja valimised.

Kaubandus-tööstuskoja valimismäärused annavad valijale maksimaalse vabaduse, mis senises valimispraktikas, proportsionaalse põhimõtte juures on teostatud. Kokkuvõetult on need määrused järgmised:

Kandidaatide-nimekiri võib sisaldada kõige rohkem kolme isiku nime (§ 14). Nimekiri võib liituda sama liigi kandidaatide nimekirjaga, mis liitumiseks avaldatud ühist märgusõna kannavad (§ 17). Igal valijal on õigus anda hääle ainult kolmele isikule ja selle juures näidata, missuguses järjekorras ta tahab näha neid valituina, valimissedelis punase joonega äramärkides selle nimekirja, millisele ta annab hääle. Kui ta tahab kandidaatide nimekirjas olevate isikute järjekorda

muuta, siis ta paneb nr. 1 selle nime ette, kelle ta seab esimesele kohale ja nr. 2 selle nime ette, keda ta soovib näha järjekorras teisena (§ 24). Kui aga valija ei kiida heaks ühtki valimisedelile trükitud kandidaatide nimekirja, siis ta kirjutab valimisedelile, selleks jäetud tühjale kohale, nende isikute nimed, kellele ta hääle annab, vaatamata sellele kas need isikud kandidaatide nimekirjas on või ei, ja seab need nimed sellesse järjekorda, milles ta tahab näha neid valituna (§ 25). Sellele, keda valija esimesele kohale hääletab, arvatakse üks hääl, järjekorras teisele — pool ja järjekorras kolmandale — üks kolmandik häälest. Iga kandidaadi kohta sel viisil saadud hääled ühte arvatud on tema häälemäär (§ 31). Valimisedelid, mis antud ühele kandidaatide nimekirjale, loetakse üheks häälerühmaks (§ 34). Igal häälerühma kandidaadil on eesõigus üksteise ees nende häälemäärade suuruse järele. Igale häälerühma kandidaadile antakse siis eesõiguse määramiseks tema ja teiste häälerühmade kandidaatide vahel võrdlusarv, mis häälerühma esimesel kandidaadil seesama on, mis rühma valimisedelite kogu arvumäär, teisel poolel ja kolmandal üks kolmandik osa sellest. Kui mõned kandidaatide nimekirjad valimiste puhuks liitunud, siis sünnitavad nad ühendatud häälerühma, kus nende kandidaatidel eesõigus üksteise ees on, nende esialgsete võrdlusarvude suuruse järele. Kui mõni kandidaat ühine on liitunud nimekirjades, siis määrab tema võrdlusarvude ühtearvatud määr tema järjekorra. Liitunud häälerühmade kandidaatidele antakse uued võrdlusarvud, nii et esimene kandidaat saab oma võrdlusarvuks liitunud nimekirjade valimisedelite kogu arvu, teine poole sellest, kolmas — kolmandiku osa, neljas neljandiku osa jne. (§ 36). Kui hääli on saanud isik, kes ei seisnud üheski kandidaatide nimekirjas, siis on tema saadud häälte koguarv tema võrdlusarvuks (§ 37). Kui kandidaatide häälte võrdlusarvud välja arvatud, kirjutatakse kõikide kandidaatide nimed nende lõplikude võrdlusarvude suuruse järjekorras, mille juures ka need arvud ära märgitakse. Sellest järjekorrast eraldatakse nii mitu kandidaati kõige suurema võrdlusarvuga, kui palju on kohti.

Ekslik aga oleks arvata, et aktsepteerides näiteks Württembergi ehk Soome

süsteemi oleksime peastetud teravast erakondlikkusest, ja et esituskogust ja üldse linna- ja aleviomavalitsuse elust korraka saaks kõrvaldatud egoistlikud erakondade huvid, mis näivad olevat takistuseks meie poliitilise ja kommunaalelu arengule. Demokraatlise riigikorra juures rahva osavõtt riigi ja omavalitsuste elust ilma parteideta pole üldse mõeldav. Parteid aga on — pea erandita — rajatud rahva-kihtide majandusliste huvidele, on organisatsioonid nende kaitseks. Areneb aga riigi majandusline elu visalt, on tal suurte raskustega võidelda, siis muidugi leiab see vastupeegeldust parteide võitluses. Tähendab, omavalitsuste edukaks arenemiseks majanduslikud ja kultuurilised eeltingimused on tarvilikud. Maades, kus need tingimused soodsad, nagu Saksamaal enne maailmasõda ning Inglismaal, omavalitsused arenesid jõudsalt olugi et valimise süsteemid — meie praeguse aja vaadete ja nõuete seisukohast otsustades — liig vähe demokraatlikud — väga puudulikud olid. Tõsi, selle arenemise edu ei peitu ainult üldistes majanduslistes ja kultuurilistes elutingimustes, vaid tähtsal määral omavalitsuste täidesaatvate organide otstarbekohases korralduses.

On see nii, siis tekib küsimus, kas on otstarbekohane radikaalselt muuta meie praegust valimiskorda, aktsepteerides näiteks Soome süsteemi ja andes valijale võimalust äratähendada oma hääletamisedelil „metsikuid“ kandidaate, s. o. kandidaate, kes ei figureeri üheski nimekirjas? Sarnane suur valija vabadus on küll väga ilus asi, aga kas on tal ka praktilist tähtsust — see jääb väga küsitavaks. Kogukondlistel valimistel on ikka tegetmist suurte massidega ja kui siin tahtakse valimisi nii individualiseerida, et valitaks suuremal arvul „metsikuid“ kandidaate, siis on selleks tarvilik ja möödapääsemata kihutustöö. Aga meie teame, et kõik meie ajalehed on erakondade häälekandjad ja raske on uskuda, et valimiste ajal nende kaudu võiks teha kihutustööd „metsikute“ kandidaatide huvides. Üksiku „metsiku“ kandidaadi valimiseks ei maksa võtta suurt reformi ette. Peale selle puht praktilise külje igal süsteemil on ka omad head ja halvad küljed, otsustades valimise tehnilisest seisukohast. Valimissüsteemide hindamine sellest küljest viiks meid liiga kaugele üksikasjusse ja eeldab põhjalikumat uuringut.

Jääb järele veel küsimus kuidas viia siiski valimisi individuaalsele pinnale ja kuidas vähendada parteide keskkomiteede diktaatorilist võimu. Kahtlemata mõjuvamad abinõud selleks on Würtembergi ja Soome süsteemid (võttes viimast ka „metsikuteta“). Kuid neid küsimusi võib lahendada ka lihtsama abinõuga, muutes sunduslikuks nimede allakriipsutamise viis, mida meil praegu valija võib tarvi-

tada või mitte. See tähendab, et valimiseks esitatud kandidaatidest valija annab oma hääle ainult ühele. Sellega kaotaks oma tähtsuse parteide keskkomiteede poolt kindlaks määratud kandidaatide järjekord, jäädes valija määrata. Ühtlasi oleks valimiste individualiseerimine küllaldasel määral teostatud proportsionaalsuse põhimõtte piires, kuna muus osas valimisseadus jääks muutmata.

Kodanikud eelistavad omavalitsuste perekonnaseisumeteid.

Perekonnaseisumetnikud võtku oma ülesandeid tõsiselt.

Teine aasta on käes ja veereb mõne kuu pärast lõpule ajast, mil hakkas maksma uus perekonnaseisuseadus. Kahtlemata perekonnaseisuseadus on ainuke millest nii palju, võib öelda, tüütuseni liialt on kõneldud ja milline on saanud teravaimate arvustuste osaliseks. Kuid sama kindlalt võib ka öelda, et perekonnaseisuseadus on saanud neist arvustustest karastust ja et iga uus kallaletung seaduse vastaste poolt on toonud seadusele uusi poolehoidjaid, on viinud laiemaid kodanikkude hulki veendumusele, et perekonnaseisuseadus on laiem ja avaraim tee südametunnistuse vabaduse sihis. Vähemalt senine praktika on näidanud, et perekonnaseisuseadus vastab mitte ainult tegeliku elu nõudeile, vaid ka rahva hingeelule. Viimast asjaolu kinnitab veel see, et alates seaduse maksimahakkamise päevast kuni viimase ajani kaugelt suurem osa perekonnaseisumuudatusist on registreeritud omavalitsuse perekonnaseisumetis, kus ollakse vaba igasugusist dogmaatilisist traditsioonest. Suhtudes häätahtlikult perekonnaseisuseadusele tõendab rahvas, et tema esindus, võttes vastu seaduse, on talitanud rahva tahtmise järele, ja on kindel rahva hingeelu ja tahte peegeldus nii nagu see peab olema demokraatlikus riigis õiglase valimise korra juures.

Rahvas on oma otsuse teinud.

Kõik mis sünnib edasi kuulub perekonnaseisumetniku ülesandesse.

Kui arvestada sellega, et perekonnaseisumuudatuste registreerimine oli seni ainuüksi vaimulikkude käes, kes olid peale dokumentaalse külje lahendamise

ka rahva vaimuelu arendajad, siis peab küll imestama seda, et kodanikud suhtuvad omavalitsuste perekonnaseisumetnikele samase, võib olla isegi suurema usaldusega, kui varemalt vaimulikele.

Ametnikud, kelle õlal lasub meeldiv, kuid raske ja vastutusrikas töö, peavad püüdma hoiduda kantseleilikkusest, vormaalsusist; peavad kõrvaldama külma osavõtmatu ametniku ilme ja saama kodanikele sõpradeks, kes suudavad elada kaasa abitarvitaja meeoleu. Kui saavutakse seda, siis see on kindlaks tõendus, et ametnikud mõistavad hinnata rahva usaldust. Peaksid esinema mõningad raskused, mis võivad juhtuda perekonnakirjade korraldamisel, tarvisminevate dokumentide nõutamisel, siis iga ametnik tulgu kodanikele vastu nii palju, kui seda lubavad õigluse ja õigluse piirid, et teenida kodanikkude põhjendatud tänu.

Perekonnaseisumetniku töö pole lihtne kantseleiametniku töö, vaid nõuab täpsust ja hoolsust ning andumust, sest iga väikseim eksimine dokumentides võib tekitada kodanikele palju tüli ning asjata vintsutusi, halvemal juhul saada koguni saatuslikuks.

Perekonnaseisumetniku juhtlauseks olgu: „ametnik on rahva tarvis ja mitte ümberpöördukt.“

Kui kõnelda raskusist, ehk seaduse keerulisusest, nagu seda armastavad nimetada mõned seaduse vastased, siis peab küll tõendama, et eeskätt need raskused puudutavad ametnikku kes seaduse käsitaja. See on ka täiesti loomulik, sest kindlasti seaduse keerulisusega pole loodetud saada kätte muud, kui et koda-

nikel tegelikus elus oleks kergem käsitada andmeteküllaseid ja paljuütlevaid dokumente. Ei või kujutella, et oleks võinud kesta kauem sarnane olukord, nagu see oli perekonnaseisuseaduse maksmahakkamiseni. Kui näiteks arvustada endist „ristimistunnistust“, siis peab küll imetlema selle lihtsuse juures, sest peale isiku sünniaja ja nime ta midagi nimetamisväärsset ei sisaldanud. Vaderid ja isa seisus, s. o., kas ta voorimees või mõni doktor oli, vaevalt meie asutisi huvitab.

Pöördudes perekonnaseisuametniku kohustuste ja ülesannete küsimuse käsitamisele ja arvestades sellega, et seadus uus, mille tõttu kõik ametnikud pole jõudnud süveneda sellesse, ning arvestades ka sellega, et osale kodanikest seadus veel võõras, on paratamatud mõningad arusaamatused, raskused. Nende kõrvaldamiseks on vaja kõigepealt ametnikkude tihe koostöö, seaduse äärmiselt ühtlane käsitamine ja ametnikkude vastastikune mõtetevahetus. Linnade ja alevite perekonnaseisuametnikud

on selles mõttes paremas olukorras, et neil juba kahel juhul on olnud võimalus ühiselt kaalutella ja arutada küsimusi, mis mõnele arusaamatud, ehk mis teisel juhul oleks võinud saada tõlgitsetud mitmeti. Möödunud perekonnaseisuametnikkude päevad on olnud tüsedaiks, vastastikkuseiks informatsioonipäeviks. Et seadus leiaks üle maa ühtlast käsitamist, et kergendada ka valla perekonnaseisuametnikkude tööd, tuleks korraldada ka neile instrueerimispäevi, koosolekuid, kuhu kutsutaks ka perekonnaseisuametnikke, kellel omal ajal juba suuremaid kogemusi. Sarnaseid koosolekuid võiks korraldada iga maakond iseseisvalt ja informeerijaina, instrueerijaina võiksid toimida kohalikud maakonnalinnade perekonnaseisuametnikud ehk ka siseministeeriumi esindajad.

Jääb soovida, et maavalitsused, hinnates asja tähtsust, juba lähemas tulevikus pakuks oma abi valla perekonnaseisuametnikele, kes seda vajavad.

V. Avesson.

Alevite päevaküsimusi.

Alevites asuvad riigiärikojad peaks müüda omavalitsustele.

Paljudes alevites asuvad riigiärikojad, nagu kõrtsid, kauplused jne. mis on väljarenditud peale omavalitsuste ka eraisikutele. Viimasel ajal nende ärikohtade erarentnikkude seas on märgata elavust selles suunas, et Põllutöoministeerium rendiks need ärikojad neile edasi ja müügi korral annaks koguni ostu-eesõiguse. Omavalitsuste huvides ei saa soovitavaks pidada, et alevites asuvad riigiärikojad koonduksid eraisikute kätte. See oleks võimalik vahest siis, kui kohalik omavalitsus ise ei soovi teostada nende rentimist ega ostmist. Riigiärikojad, sageli asuvad kohtadel, mis tähtsad aleviarenemises ja kui niisuguste omanikkudeks saavad eraisikud, siis omavalitsusel tuleks küll loobuda mõnestki heast kaitsusest.

Paljud niisugused riigiärikojad on jäänud viimaste aastate jooksul nii viletsasse seisukorda, et nad on alevitele otse häbiks. Alevite kätte võtmisel teeks omavalitsused niisugustest ehitustest ümber-

ehituse teel alevile tervilikud ja nägusad ehitused. Puuduvad ju paljudel omavalitsustel veel alevimajad, avalikud ruumikad koosolekusaalid, raamatukogutoad, muuseumid jne. Varem ehk hiljem tuleb ikkagi asuda nende korraldamisele.

Sellepärast alevid loodavad et seda nende õiglast soovi õieti hinnatakse, ja et Põllutöoministeerium tuleb neile selles vastu.

—A.—

Kas ei tuleks alevites läbiviia uus poliitseekorraldus?

Alevivalitsustel on palju kokkupuutumist kohalise poliitseiga ja sellepärast ei tohiks olla tähtsusetu puudutada seda tähtsat küsimust mõne sõnaga.

Paljudes alevites asuvad poliitsei komisjaarid ja see on alevi arenemisele tuntavalt abiks. Alevites aga, kus asuvad ainult raiooni konstaablid, kelle tegevuspiirkond sagedasti ulatab ka naabrivalle peale, kes töödega niivõrd koormatud, et nende tegevuses jätab paljugi soovida alevi avalik kord kannatab selle all.

Rahvarikkamad rahvakogumise ja käigu kohad vajavad sagedamini valvuri silma; ka on alevites pandud maksuma terve rida mitmesuguseid sundmääruisi, milliste täitmise järele politsei peab valvama.

Ühest küljest alevite eneste kiire kasv, teiselt poolt jälle alatasa suurenev välismaa huvireisijate läbikäik, mis ei jäta puudutamata ka aleveid, sunnib pöörama suuremat tähelepanu korralvalvele. Et väljamaalaste ees Vabariigi alevite korda mitte lasta paista viletsana, tuleb nõuda ka head avalikku korda, mida aga alevivalitsused ei suuda panna maksuma ilma politsei kaasabit.

Tegelik elu näitab, et kus asuvad politseiasutused — politsei komisaarid, avalik kord on eeskujulik, kuna see aga ainult konstaablitega alevites, jätab mõndagi soovida. On soovitatav, et alevites asuksid politsei komisaarid ehk vähemalt ajakohase ettevalmistusega konstaablid; peale selle peaks igas alevis olema veel üks kordnik.

—d.

Alevid vajavad notari.

Alevid asuvad suures enamuses rahvarikkaste kihelkondade keskkohades. Sellepärast oleks loomulik koondada tarviduse ja võimaluse järele ametnikke ning ametasutusi, kelledega kodanikel rohkeid kokupuutumisi. Nii, näiteks, oleks hädatarvilik et vähemalt neis alevites, mis asuvad enam kui 10.000 elanikuga kihelkonna keskkohas, asutataks notarikohad. Tänapäeval kodanikel on väga rohkesti toiminguid, millised nõuavad notariaalset kinnitust. Paljud sellasest sageli jäävad kas koguni tegemata, või jälle õiendatakse puudulikult, just seetõttu et notarid on maal vähekättesaadavad nende kauge asukoha pärast. Alevites endas asub palju ärilisi ja tööstusettevõtteid, kellel omakord rohkesti tegemist notaridega, veksliperatsioonide alal jne.

Notarikohtade asutamisega alevites võidaksid viimased kui ka rahvas ja ka riigi tulude suhtes oleks sel omajagu tähtsust.

Võiks kaalumisega tulla ka kas poleks võimalik panna notari kohuseid alevisekretäride peale, kel kõrgem haridus, või sellekohased teadmised.

K. Nõmm.

Kas on tarvidust alevivapi järele?

Oleks väga huvitav kuulda millised vaated on kusagil pool alevites alevi oma vapi asjus. Huvitusega loeksime ajakirja järgnevaist numbrest üksikute alevivalitsuste arvamist selle kohta. Loodame ka seda, et Linnadeliit võtab „vapi“ küsimuse põhjalikuma arutuse alla ja annab juhatust, kuidas sellel alal tegutseda.

Mina isiklikult arvan, et vapp on alevitele tingimata tarvilik. Ta peaks kujutama alevi arenemist, peaks olema sümboliseks märgiks, millise all alevil tuleb jätkata oma arengut.

See olgu kunstmaitseline ja lihtne. Vapi tarvitamise läbi aleviomavalitsused saaks eraldatud vallavalitsustest. Peale selle vapp lähendaks alevide, need tuleviku linnad, vanadele linnadele, kelle vapid loodi juba sajangute eest. A— Org.

Alevite maaoludest.

Linnade ja alevite maaga varustamise seadus mis ilmus „R. T.“ nr. 113 1927 a. on alevite arenemises erilise suure tähtsusega ja alevite edaspidisele arenemisele põhjanev. Et seadus palju arusaamatusi esile kutsus, siis loodame, et käesolevas ajakirjas Linnadeliit mitte küllalt selgelt arusaadavate asjaolude selgitamiseks sõna võtaks, vastates järgmistele küsimustele:

1) Kas riigi metsad, mis asuvad alevite administratiiv-piirkonnas ja Metsade Peavalitsuse alla kuuluvad, arvatakse riiklikuks maatagavaraks, või peab nii-suguseid maid väljaspool varustamise seaduslist korda alevikasutamiseks paluma?

2) Kui eraisik on lepingu vahekorras Metsade Peavalitsusega teatava metsamaa suhtes, mis asub alevi administratiiv-piirkonnas, kuid missugune maa ei ole veel Maakorralduse peavalitsuse poolt üle võetud, kas kuulub see maa riiklikku maatagavarasse?

3) § 3 kolmandamas osas on öeldud, et teistele omavalitsustele eraldatud maa-alad lähevad nende omavalitsuste omaks tasuta. Seadus ei tee vahet, kas kasutab seda omavalitsus ise või kolmandate isikute kaudu. Kas tuleb seda nii mõista, et teine omavalitsus võib alevi omavalitsuse piirkonnas ka oma maid välja rentida kasutamiseks ehituse ja aiamaana?

—1—

V a s t u s e d.

P.p. 1. ja 2. Riigi maatagavarasse kuuluvad kõik maad, mis Maaseaduse § 1. sinna arvatud, ning milliseid riik pole võõrandanud ehk määranud sihtvarandusteks. „R. T.“ nr. 113 1927 a. avaldatud „Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse“ § 1. lausub; „Riiklikku maatagavarasse arvatud, linnade ja alevite administratiiv-piirkonnas asuvad maad kuuluvad korraldamisele käesolevas seaduses ettenähtud korras ja alustel“. Tähendab, korraldamisele tulevad ka küsimuses tähendatud riigimetsad. Kas

aga alevivalitsus need metsad omale saab, oleneb sellest kui laialt Vabariigi Valitsus saab tarvitama § 3. õigust jätta tarvilikke maaalasi riigile või anda maad teistele omavalitsustele.

P. 3. Seadus ei kitsenda küll „teisi omavalitsusi“, kes § 3. alusel maad saavad, maa kasutamise viisides. Kuid seaduse § 17. jätab Vabariigi Valitsusele õiguse anda tarvilikke määrusi kõnealoleva seaduse elluviimiseks, ning loota on, et neis määrustes „teiste omavalitsuste“ maakasutamise alused ja viisid korraldatakse lähemalt, kooskõlas alevi või linnaomavalitsuse huvidega.

Läti Linnadeliidu 1927. a. tegevusest.

Läti Linnadeliit asutati 31. oktoobril 1926 ärapeetud Läti linnade kongressil, mil valiti ka Liidu esimene juhatus. Käesolev ülevaade käsitleb seega Liidu tegevust tema esimesel 14. elukuul.

Liidu juhatus toonitab healmeel, et kohe esimesel aastal astunud Liidu liikmeiks kõik linnad ja alevid, nii et Liit võib täie õigusega nimetada ennast Läti linnade ja alevite esindajaks, ja esineda nende nimel. Linnaomavalitsuste huvide kaitsel Liidul, nagu varem kongressi büroolgi tuli võtta eelvalt osa tähtsamate seadus-nõuete ja esitiste arutamise seadusandlike ja valitsuse asutustes. Ka on Liit ise algatanud rea mitmeid küsimusi.

Rahvaesituse „saeima“ omavalitsuskomisjon jätkas uue linnaseaduse arutamist. See eelnõu on põhjalikult läbiarutatud kongressidel ja Liidul tuli kaitsta vaid varem tehtud otsuseid. Kolmandal lugemisel komisjon võttis vastu põhimõtte, et omavalitsuste tegevuse üle riikline võim teostagu järelevalvet ainult seaduslikkuse seisukohalt, ilma õiguseta arvustada otsuste otstarbekohasust. Peab kiitvalt mainima ka komisjoni otsust, et riik ei või koormata omavalitsusi uute ülesannetega, kui ta pole näidanud tuluallikaid nende ülesannetega seotud kulude katteks.

Suure tähtsusega on linnaseaduse teise osa „linna tuludest, kuludest, eelarvetest ja aruannetest“ kiirendatud ümbertöötamine,

mida tuleb pidada õieti olulisemaks linnaomavalitsuste majanduslikes arengus, kui nende õigusliku olukorra uuendamist. Praegune maksuseadus lubab küll määrata rea mitmesuguseid vähemaid makse, milliste sissevõtmine aga väga kulukas. Sealjuures linnadel puudub õigus seaduste ajakohaste oluliste maksude võtmiseks, nagu väärtuste juurdekasvumaks j. s. Seda küsimust ei suudetud siiski aruande aastal lahendada, kuna omavalitsus-komisjon ei pidanud võimalikuks esitada seaduse II osa esijärjekorras.

Omavalitsuste-departemangu ettepanekul Liit asus linnaeelarvete kava muutmise küsimuse arutamisele. Leiti, et praegune eelarve-vorm ei võimalda täieliku ülevaate saamist kõigist linna majapidamise aladest, ja seepärast see tuleks täielikult uuendada. Juhitud põhimõttest, et tulud ja kulud olgu korraldatud üksikute majapidamisharude järele, kooskõlastades materjaalset kui ka vormilist külge, Liit esitas eelarve-kava, milline jagab tulud ja kulud järgmiselt kahe peagrupi: I 1) keskvalitsus, 2) kinnisvarad, 3) ettevõtted ja tööstus, 4) heakord, 5) haridus, 6) hoolekanne, 7) tervishoid, 8) maksud, 9) majandus- ja rahandus (Vermögens- u. Schuldenverwaltung), 10) perekonnaseisumamet, vaestelastekohus; II mitmesugused. Edasi Liit soovib näidata ka vastavais erakorralistes eelarvetes summad lahus, mis praegusele eelarvete vormile tundmata.

Saeima komisjonid jatkasid ka 1927. a. hooldekande-seaduse arutamist ja see loodetavasti peaseb varsti pleenumi. Hooldekande-seadusest on väga huvitatud Linnadeliit kui ka kongressid, kuid esitatud eelnõu ei peeta siiski omavalitsuste soodsaks. Liit tegi ettepaneku, et mitte omavalitsuste osavõtul, nagu eelnõu näeb seda ette, vaid täielikult riigi kulul sünniks hoolekanne 1) kurtummade ja pimedate eest eriasutustes, samuti nende koolitamine ja neile käsitöö õpetamine; 2) vaimliselt, füüsiliselt ja moraalselt defektiivsete laste eest eriasutustes kuni 17 eluaastani; 3) vaimuhaigete eest eriasutustes. Eelnõu näeb ette riigi kohustuse anda arstiabi, ravitsust ja ülespidamist puudustkannatavale tiisikushaigetele raskelt parandatavas järgus. Kuigi see omavalitsustele suureks kergenduseks, peab tähendama, et sellase haigusjärgu kindlaks määramine ülliraske.

Võitluses korteripuudusega Liidu juhatus peab tarvilikuks eriseaduse, milline annaks omavalitsustele selles asjus kaugeleulatuvad õigused ja laialised võimalused. Selle kava oleks järgmine: 1) korterite registreerimine, majaomanikkude või korteripidajate kohustusega anda omavalitsusele täielikke teateid korteri kohta; 2) korteriinspeksioon; 3) korterolude parandamine olevates majades, omavalitsuse õigusega võtta oma valdamisele maju, omanikkude puudumisel, keelata elukorterite kasutamist muudeks otstarveteks jne.; 4) uute korterite ehitamine. Omavalitsustele olgu antud õigus: a) partselleerida, samuti reguleerida tänavaid ja platse; b) jagada linna huvipiirkondadesse; d) nõuda ehitusküpsete maalade ehitamist olevate tänavate ääres teatava tähtaja kestel. Omavalitsuse kohuseks oleks: 1) tervisliste korterite eest hoolitsemine a) lasterikastele perekondadele, b) kopsuhaigetele, d) peavarjutuile; 2) otstarbekohaste hoonete soetamine oma asutustele; 3) edendada tervisliste korterite muretsemist kehvikule. Uute korterite ehitamine sünniks laenu abil uuesti asutatavast korteriehituse-fondist.

Linnade ehitustegevus kannatab see all, et kergendatud tingimustel ehitusmetsa saamine on võimaldatud ainult maaelanikele. Liit astus samme selle eesõiguse laiendamiseks ka linnade ja alevite elanikkude peale. Küsimus on

praegu saeima maakomisjonis arutusel. Liidu poolt esitati selleks järgmised teesid:

1) peale summade, mis määratakse üldises korras linna ehitusteks, olgu nähtud ette 2-milj. lati suurune hüpoteekpanga-laen, samuti 1 milj. lati väärtuses ehitusmetsa sõjas hävinenud, uuestiasutatavate ja väikelinnade ehituste igaastaseks krediteerimiseks 10 aasta jooksul;

2) eesõigus anda ühe- ja kaheperekonna majadele;

3) krediite määrata eluhoonete ehitamiseks riigi maafondi, kui ka parandusõigusliste maade partsellidel;

4) õigus saada ehitusmetsa võlgu, või kohemaksetava raha eest puuhoonete ehitamiseks vastavalt täiele taksihinna, või tulekindlate ehituste jaoks — poole taksihinna suuruses;

5) määrata laenu suuruseks elutoa kohta — 1.000 lati puumajas ja 1.500 lati tulekindlas hõones;

6) laen on kasutatav 3 aasta jooksul, vastasel korral see nõutakse tagasi sunnikorras, 12%-ga;

7) laenu pealt makstakse kolme aasta jooksul $\frac{1}{2}\%$ pangakulude kustutuseks; pärast seda arvatakse see pantvõlaks nominaal-väärtuses.

Teistest seadustest milliste puhul Liit esinenud võib nimetada veel: ehitus-järevalve, linnade maareformi, vannutatud maamõõtjate, ja t. seadused.

Muudest küsimustest oli päevakorral: 1) linnade administratiivpiiride korraldamine; 2) võlgade korraldamine; 3) linnade eelarveliste puudujääkide katmine; 4) jõujaamade ehitamise laenud; 5) linnade heakorras-asutuste kasutamise maksud; 6) vannutatud maamõõtjate küsimus; 7) raudtee-veomaksu küsimus ja t.

Linnakongressidel on korduvalt juhitud tähelepanu linnateenijate kindluste seisukorrale, nagu tarviduselegi seada neid pensioni suhtes riigiteenijatega ühesugustesse oludesse. See küsimus on praegu hoolkandeministeriumi lahendamata. Selles asjas Linnadeliit asus seisukohale et riigi- ja linnateenijate paiuki küsimused peaks olema korraldatud ühise seadusega. Ei peeta soovitavaks erilise omavalitsuste pensioni-keskkassa asutamist, mis ei vastaks väiksemate linnade huvidele, kuna suuremate linnade pensionikassad oleksid ühinemise vastu.

Liit on võtnud oma esindajate kaudu osa rohkete valitsuse komisjonide tööst.

Ka on suudetud luua esimese aasta kohta õige küllalt sidemeid välismaade omavalitsuste keskkorraldustega.

Liit algas kohe esimesel aastal oma

häälekandja „Pašvaldības Balss“ (Oma-valitsuste häääl) väljaandmist.

Kui lõpuks veel mainida läinud suvel korraldatud Balti Linnadeliitide konverentsi Riias, siis võib ütelda, et Läti Linnadeliit oma esimesel aastal on avaldanud õige laiaulatuslist tegevust.

E. L. L. tegevusest.

Juriidiliste isikute maksuseadus.

Milliseid soodustusi pakub omavalitsustele kavatsetav juriidiliste isikute maksuseadus.

Vabariigi Valitsuse poolt on esitatud Riigikogule juriidiliste isikute maksuseaduse eelnõu. Seletuskirjas selle eelnõu kohta öeldakse muuseas:

„omavalitsuste maksustamine Eestis ei ole praegusel ajal võimalik sellepärast, et nende tulud on väga puudulikud, ja nad on sunnitud oma eelarvelise puudujäägi katteks pahatihti pöörduma riigikassa poole, ning neil juhtumistel, kui neil on mingisuguseid eraõigusliku iseloomuga tulusid, lähevad need tulud üksnes avaliku heakorra ja heaolu otsarveteks. Järelikult, kui panna neid tulumaksu alla, siis peab sama summa võrra tõstma kohalikke makse kõigil neid maksjatel, ka kehvadel.“

Neis ridades väljendatud mõte on küllalt selge — omavalitsuste tulud, kaasarvatud ka eraõiguslised tulud, on maksuvabad. „Eraõigusliste tulude“ hulka tuleb lugeda muidugi ka tulud omavalitsuste kaubanduslistest ja tööstusettevõtetest.

Kui arvati, et sellega tahetakse anda omavalitsustele mingisugune uus soodustus, mida neil enne ei olnud, siis on see eksitus. Tulumaksust täies ulatuses olid omavalitsused vabastatud juba 1922 a. Riigikogu poolt vastuvõetud tulumaksu muutmise seadusega ja kui kusagil meie omavalitsused peale 1922 a. on tulumaksu maksnud, siis ainult sellepärast, et nad õigel ajal oma õigusi ei osanud maksma panna. Tõsi on, et kuni viimase ajani olid meie tulumaksu komiteed kõik arvamisel, et omavalitsuste kaubanduslised ja tööstuslised ettevõtted käivad tulumaksu alla üldisel alusel, kuid 6. oktoobril 1927 a. oli Tulumaksu Peakomitee Tallinna linna apteegi, elektrijaama ja viinapoodide asjades sunnitud juba ise tunnistama:

„1) et Tallinna linna apteek, elektrijaam ja viinapood ei tööta mitte põhikirja alusel ja 2) et Tallinna linnale kuuluvate apteegi, elektrijaama ja viinapoodide tulumaksu alla jätmisel muutuks üldse mõtetuks „Riigi Teatajas“ nr. 78 1922 a. avaldatud Tulumaksu seaduse § 2 muudatus (õieti ainult selle paragrahvi p. „c“ muudatus); linnavalitsuse volinikkude poolt esitatud Riigikogu protokollid (1922 a. 6. istangjärk) näitavad aga kahtlemata, et Tulumaksu seaduse § 2. muutmise sihiiks oli omavalitsuste asutuste äriliste ettevõtete, mis mitte põhikirja alusel ei tööta, tulumaksust vabastamine ja sellepärast otsustas: maksust vabastada, lugedes maksu alla mittekuuluvaks.“

Sellepärast on selge, et uus juriidiliste isikute maksuseadus, kui tema sisu vastaks seletuskirjale, omavalitsustele mingisugust soodustust ei paku.

Kuid kahjuks ei vasta uue seaduse kava sisu kaugeltki seletuskirjale. Seaduse kava § 3 p. 2 lausub küll, et maksu alla ei kuulu: maa-, linna-, valla- ja alevi-omavalitsused ja omavalitsuse asutused. Kuid sellele paragrahvile järgneb kohe § 7, mis eelmist piirab ja üldisel alusel tulumaksu alla paneb väljarentimata kaubandus- ja tööstusettevõtted, millistelt omavalitsused saavad tulu neist ettevõtetest müüdud kaupade või toodete eest. See tähendab, tulumaksu alla kuuluksid jälle elektrijaamad, apteek jne., viinapoodidest rääkimata. Tõsi — § 7. järgneb veel § 8, mis omaltpoolt piirab jälle § 7-t. Omavalitsused teavad väga hästi, kui raske on senini olnud maksukomiteedele selgeks teha, et see ehk teine asutus taotleb ühiskonna heaolu või muid üldkasu-

likke sihte. Näiteks olgu omavalitsuste eektrijaamade maksustamine. Ärimaksu sead. § 453 p. 6 on selgesti öeldud, et ärimaksu alla ei kuulu: „ettevõtted, mis maakonna- ja linnaomavalitsuste asutuste poolt rendileandmata peetakse ühiskondlikuks heaoluks — kanalisatsiooni, veevarustamise-, valgustuse, assenisatsiooni jne. alal“, — ei ole omavalitsused senini, vaatamata kõigi kaebuste peale, jõudnud Maksukomiteedele selgeks teha, et omavalitsuste eektrijaamad on ühiskondlist heaolu taotlevad ettevõtted valgustamise alal.

Sellepärast — kui seaduseks saab praegune juriidiliste isikute maksuseaduse kava tema praegusel kujul, oleks jällegi tulumaksu alla pandud väga paljud omavalitsuste ettevõtted ja neid ei suuda peasta sellest maksust kava § 8. vähemalt esitatud kujul.

Seega on selge, et kõneall olev seaduse kava ei paku omavalitsustele mingit soodustust, vaid ümberpöörduvalt paneks neile peale uusi kohustusi, millest nad olid vabastatud 1922 a. seadusega ja veel rohkemgi.

Enne 1922 a. ei maksnud omavalitsused tulumaksu nende asutuste pealt, mis olid väljarenditud. Tulumaksu maksis ainult rentnik ise. Uus seaduse kava paneb omavalitsuste peale veel uue maksu ja nimelt selle tulu pealt, mis tema saab rendina ettevõtetest (märkus § 7 juure). Olgugi et meie omavalitsused oma ettevõtteid välja ei rendi, võib siiski tulevikus teatud ettevõtete rendile andmine tarvilikuks osutada.

Näib, et samal alusel hakatakse maksustama ka kontsessioonäridelt saadavat renti või tulu ettevõtte kasutamise eest, mis ettevõtete arenemise, eriti büdsheti-vaestes väike- ja keskmistes linnades, kammitsasse paneks.

Samuti on põhjendamata ka omavalitsuste põhikapitali maksustamine (§ 9 p. 4), mis asjata koormaks omavalitsuse büdsheti ning kutsuks arusaamatusi esile, sest et omavalitsuste ettevõtetest harilikke põhikapitaale ei ole, vaid enamalt jaolt tegevus- ja uuendusfondid, milliste kasutamine ja arvestamine, olenedes omavalitsuste üldeelarvetest, sünnib sootu teisi kui kaubanduslikkes asutis.

Nii siis soodustuste asemel rida uusi maksusid. Kui aga öeldakse, et samadel alustel maksustatakse ka riigi oma ette-

võtted, siis ei tohi unustada, et tulumaks läheb ka riigile ja maksu võtta iseeneselt oma kasuks ei tähenda veel maksustamist.

Sellepärast, kui tahetakse jääda sellele seisukohale, mis väljendatud seaduse kava seletuskirjas, tuleb käesolevat seaduse kava vastavalt muuta.

II Eesti Omavalitsustegelaste kongress

peetakse Linnade ja Maavalitsuste liitudevahelise Komitee kokkuleppe põhjal 27., 28. ja 29. aprillil s. a. Tallinnas ära. Kongress töötab üldkoosolekul, kus tulevad arutamisele kõiki meie omavalitsusi puudutavad küsimused, kuna linnade ja alevite sektsioonis ja maavalitsuste sektsioonis tuleksid arutusele küsimused mis huvitavad vastavaid omavalitsusi.

Üksikasjaliselt on nähtud ette järgmine töökava.

I. Üldkoosolekul.

1. Aruanne omavalitsustegelaste I kongressi otsuste teostamise üle.

a) Maavalitsuste suhtes — hra H. Avikson.

b) Linnade ja alevite suhtes Riigikogu liige, Pärnu linnaepäe hra O. Kask.

2. Praegune seisukord.

a) Maakondades — hra J. Markson.

b) Linnades ja alevites — Võru linnaepäe hra F. Suits.

3. a) Omavalitsuste sihtühisused:

Maavalitsuste Liidu esimees, Viljandi maanõukogu esimees hra H. Lauri.

b) Omavalitsuste sihtühisuste juriidilised alused — Vakant.

4. Omavalitsuste maksud ja kohustused.

a) Üldosa — hra O. Suursööt.

b) Maakondade suhtes — hrad M. Juhkam ja J. Mõttus.

d) Linnade ja alevite suhtes hra H. Neuhaus.

5. Hoolekandeseaduse teostamine.

a) Maakondade suhtes — hra K. Pajos.

b) Linnade ja alevite suhtes — (Vakant).

II. Maavalitsuste sektsioonis.

1. Meie maaomavalitsuste ümberkorraldamise sihid ja nende tulevane konstruktsioon — hrad A. Kohver, J. Jans ja E. Maddison.

2. Hariduspoliitika sihtjooned — hra F. Mikkelsaar.

3. Algkoolide seaduse teostamine — hra E. Rosenberg.

4. Maaomavalitsuste maade küsimus.

III. Linnade ja alevite sektioonis.

1) Eluhoonete odavamalt ehitamine — arh. H. Johanson.

2) Korterikriisi lahendamise rahandusline külg — (Vakant).

3) Linnade ja alevite maapoliitika — V. Smetanin.

4) Korteriiinspeksioon — Dr. M. Püümann, Tallinna linnavolinik.

5) Korteriküsimuse populariseerimine — Riigikogu liige M. Martna.

6) Töö muretsemine — Tallinna linnanõunik pr. A. Ostra-Oinas.

Balti Linnadeliitude-vaheline komitee

pidas oma järjekorralise koosoleku 27. jaanuaril s. a. Tallinnas. Olid koos liikmed A. Uesson ja V. Smetanin (ELL), J. Jagars ja Dr. K. Vanadzins (Läti LL), ja J. Vileishis — Leedu Linnadeliidu poolt.

Koosolek, mida juhatas abiesimees, hra A. Uesson, oli tervelt pühendatud tänavu Kaunases ärapeetava konverentsi korraldamise küsimustele.

Kõigepealt võeti vastu järgmine konverentside põhimäärus:

§ 1. Balti riikide Linnadeliitude konverentsid korraldatakse vaheldamisi üksikuis riikides mitte harvem kui iga kolme aasta järele.

§ 2. Konverentsi paik, aeg, ja päevakord määratakse kindlaks Liitudevahelise komitee poolt.

§ 3. Iga Baltiriigi Linnadeliidul on õigus saata konverentsile 25 valitud saadikut hääleõigusega. Peale valitud saadikute konverentsidest võivad võtta osa nõuandva häälega üksikute riikide valitsuse ja ühiskondliste organisatsioonide esindajad ning üksikud, kutsutud isikud.

§ 4. Iga konverentsile valitakse tema liikmete seast juhatus, koosnev vähemalt kahest esindajast iga Liidu poolt. Koosolekute juhatamise järjekorra määrab presiidium ise.

§ 5. Vastuvõttes esitatud töökava konverents kinnitab selle tervikuna, või muudab selle järjekorra; ühelhäälel tehtud otsusega konverents võib täiendada oma töökava uute küsimustega.

§ 6. Esitatud küsimuste põhjalikuks läbikaalumiseks ja resolutsioonide väljatöötamiseks konverents valib kohe algul vastavad komisjonid.

§ 7. Komisjonid moodustatakse konverentsi täieõiguslistest liikmeist.

§ 8. Kõigil komisjoni liikmeil on otsustav hääleõigus.

§ 9. Komisjonidesse võib kutsuda ka asjatundjaid nõuandva häälega.

§ 10. Iga arutusele tuleva küsimuse puhul antakse esimesena sõna Liitudevahelise komitee poolt määratud aruandjale. Esitisele järgnevad esitaja vastamised küsimustele, ja üldised läbirääkimised arutatava küsimuse kohta. Vaieluste lõppedes küsimus antakse komisjoni.

§ 11. Resolutsioonid esitab pleenumile komisjoni aruandja. Tema esitise järele antakse sõna vaielusteks resolutsioonide üle, nende parandamiseks ja täienadmiseks. Aruandja lõpusõna järele asutakse resolutsioonide hääletamisele punktide kaupa.

§ 12. Pleenum otsustab kõik küsimused lihtsa hääaltenamusega. Hääletamine sünnib liikmekartaidega, käeülestõstmise teel.

§ 13. Konverentsi esitised peavad olema trükitud ja kõigile Liitudele kättesaadetud vähemal kui aega enne konverentsi.

§ 14. Esitised ja lõppkokkuvõtted esitatakse ühes, kõigile osavõtjatele kõige arusaadavamal euroopakeeles. Konverents ise määrab kindlaks keele või keeled, milleid võib tarvitada tema koosolekutel.

§ 15. Konverentsi materjalid trükitakse ja saadetakse laiali Liitudevahelise komitee poolt.

Edasi avaldati soovi, et Eesti Linnadeliit töötaks välja konverentside juhatamise kodukorra. Konverentside esitiste keele küsimuses asuti seisukohale et neid tuleks esialgul trükkida saksa ehk vene keeles, sealjuures esitist tervikuna ühes keeles trükkides, oleks teises keeles ligi pandud lühidane kokkuvõte.

Tänavuse Kaunase konverentsi päevakorda otsustati võtta 3 küsimust: 1) linnade ettevõtted; 2) linnade tervishoiu ja arstiabi korraldus; 3) sotsiaalne hoolekanne. Tunnistati tarvilikuks, et kõik referaadid üksikute küsimuste üle oleks valmistatud ühise kava järele. Selleks volitati Leedu Liitu välja töötama iga

üksiku päevakorrapunkti detaalne kava, milleks Eesti ja Läti Liidud esitavad oma ettepanekud. Üldised sihtjooned määraski Komitee kindlaks.

Esitiste läbivaatamiseks ja peaarundjate määramiseks Komitee tuleks kokku juulikuu algul ühte Läti linnadest.

Muude küsimuste all arutati perekonnaseisu-ametite vastastikuse informatsiooni vajaduse küsimust. Tunnistati soovitavaks korraldada tulevikus perekonnaseisuaametnikkude nõupidamisi, pannes seega alus ka linnavalitsuste tehniliste

jõudude nõupidamistele. Perekonnaseisu-ametite praktika küsimused puudutavad esijoones ainult Eestit ja Lätit, kuna Leedus sellased ametid puuduvad alles. Eestile, kui küsimuse algatajale, jäi nõupidamise kava väljatöötamine.

Tunnistati soovitavaks ühine osavõtt sügisest rahvusvahelisest Linnadeliitude kongressist Sevillas. Küsimuse otsustamine oleneb üksikute Liitude otsustest selles küsimuses.

Komitee istungit võib nimetada töiseks töökoosolekuks.

Mitmesugust.

Kas linnad on kohustatud kinnitama oma ettevõtete teenijaid kinnitusühisuses?

Eelmises numbris võisime lühidalt mainida, et Tallinna linnavalitsuse kaebuse puhul Riigikohus on tühistanud kinnituspõhise otsuse linna tapamaja tööliste kinnitusühisuse alla arvamise asjus.

Kuna nüüd on avaldatud ka motiivid, millele rajatud see Riigikohtu otsus, toome need kui kaugeleulatava põhimõttelise tähtsusega omavalitsuste ettevõtete suhtes üldse, alamal täielikult.

Riigikohtu administratiiv-osakonna toimetis nr. 550¹¹ — 1927 a.

Kirjaga 19. XII. 1923 a. nr. 32965 teatas II jsk. töökaitsekomissar Tallinna linna tapamaja juhatajale, et tema on määranud Tallinna linna tapamaja, kui tegevuses oleva tööstuslike ettevõtete, milles kesktoöstusele vastav tööliste arv on olemas, Töökaitse Seaduse IV jao IV peatüki määruste alla, ning et selle määruse täitmiseks tuleb kõiki Tallinna linna tapamajas töötavaid töölisi ja ametnikke kinnitada Eesti Tööliste Kinnituse ühisuses. Kirjaga 30. XII. 1924 a. nr. 4884 teatas sama töökaitse komissar Tallinna linna tapamaja juhatajale, et Tallinna linna tapamaja arvates 1. I. 1925 a. Eesti Tööliste Kinnituse ühisuse alt välja arvatud ning Ühistegeliste ja Omavalitsus-asutuste ettevõtete tööliste kinnitusühisuse alla määratud.

9. oktoobril 1926 a. arutas I ja II jsk. töökaitsekomissari ringkonna Kinnituseamet Tallinna linnavalitsuse kaebust linna tapamaja ühistegeliste ja omavalitsusasusu-

tuste ettevõtete tööliste kinnitusühisuse alla arvamise asjus ja otsustas selle tagajärjeta jätta, kui peale ühekuulise tähtaja antud. Selle otsuse vastu andis Tallinna linnavalitsus kaebuse Kinnituspõhise otsuse tühistamiseks ja paludes Kinnituseametilt otsuse tühistada ja asi sisulisele arutusele võtta ja linnavalitsuse kaebuse rahuldada.

21. veebruaril 1927 a. arutas Kinnituspõhise otsuse I osakond Tallinna linnavalitsuse kaebuse sisuliselt ja otsustas selle tagajärjeta jätta.

Riigikohtule antud kaebuses palub Tallinna linnavalitsus tühistada Kinnituspõhise otsuse ja rahuldada linnavalitsuse kaebuse, ehk anda asi Kinnituspõhise otsuse tühistamiseks, seletades, et linna tapamajad tegutsevad eriseaduse alusel, mitte kui tööstuslike ettevõtte, vaid kui tervishoidlised asutused, ning sellepärast ei kuuluvat üldse Tööstuslike Tööseaduse alla. Ka ei olevat Tallinna linna tapamajas töölisi, vaid ametnikud ja teenijad, kes kõik kuuluvat Riigi- ja Omavalitsuste teenijate Pensioni Seaduse alla.

Asja arutanud ja prokuröri arvamise kuulunud, leiab Riigikohus: Tööstuslike Tööseaduse IV peatüki (§§ 372—491) mõtte järele ei ole ettevõtete kinnitusühisuse alla arvamise juures tähtsust asjaolul, kas ettevõtte taotleb majanduslisi, tervishoidlisi või muid sihte. Tähtis on see, kas ettevõtte oma siseseadete ja töötamisviisi poolest temas töötavate isikute tervisele ja elule hädavahtlik on või mitte. Sellest seisukohast välja minnes ei vääri lugupidarnist Tallinna linnavalitsuse seletust, et linna tapamaja on tervishoidline asutus, mitte aga tööstuslike ettevõtte.

Teise väitena linnatapamaja kinnitusühisuse alla arvamise vastu on kaebaja ette toonud asjaolu, et Tallinna linna tapamajas ei ole töölisi, vaid linna ametnikud ja teenijad, kes kuuluvad Riigi- ja Omavalitsuste teenijate Pensioni Seaduse alla. Selle väite tõendusena on kaebaja Riigikohtule esitanud andmed, millest näha, et Tallinna linna tapamajas tegutsevad isikud (33 isikut) on linna teenijad ja kuuluvad Pensioni Seaduse alla, ning et nende eest on pensionikapitali heaks vastavad maksud linna poolt tasutud. Tööstuslise Töö Seaduse IV peatükk ja Riigi- ja Omavalitsuste teenijate Pens. Seadus taotleavad üldiselt ühte ja sama sihti. Kahelt poolt, s. o. kinnitusühisuselt ja pensionikapitalist ei või õnnetusjuhtumise all kannatanule abi anda. Seepärast, kui Tallinna linna tapamajas töötavad isikud on Pensioni Seaduse alla arvatud, siis pole mingisugust põhjust neid arvata kinnitusühisuse alla. On aga linna tapamajas peale linna teenijate veel alalisi töölisi vähemalt viis isikut, siis nende suhtes kuulub linna tapamaja kinnitusühisuse alla arvamisele.

Eeltoodud põhjendustel Adm. K. K. § 21 ja 22 p. 2 põhjal otsustas Riigikohus: Kinnitusnõukogu otsus 21. veebruarist 1927 a. tühistada ja asi Kinnitusnõukogule uueks otsustamiseks saata.

Märkeid E. Dolfilt Eesti keelde tõlgitud Linnaseaduse kohta.

Töö, mis võtnud ette ja täitnud üks meie vanemaid ja suuremate kogemustega omavalitsustegelasi E. Dolf, kahtlemata on kõrgeväärtusline. See on üldse esimene samm seaduste eestistamise suunas, ning E. Dolfi töö trükist-ilmumist tuleb kõigiti tervitada.

Seadusi tõlkida on väga raske ülesanne, eriti veel meil, kus puuduvad alles üldiselt tunnustatud eestikeelsed juriidilised terminid. Hra Dolf aga pole taganenud nende raskuste ees, vaid on saanud suuremast osast neist enam-vähem hästi üle. Kuid leidub ka üksikuid puudusi, millest võiks mainida järgmisi.

Linnaseaduse § 71. on väga tähtis, mida alati tuleb täpselt silmas pidada.

Selles paragrahvis on loetletud asjad, mille otsustamiseks volikogus on tarvilik kvalifitseeritud kvoorum ja kvalifitseeritud häälteenamus. Vene keeles kõlab selle paragrahvi 6. punkt järgmiselt: «о правѣ застройки на земляхъ, принадлежащихъ городу». See punkt on E. Dolfi poolt tõlgitud järgmiselt: „linnale kuuluvatel maadel ehituste püstitamise õiguse andmine.“ Pealt näha — korralik tõlge, kuid eksitus on siin otse kahetsemisvääriks. Vene keeles «право застройки» (superfiitsi) on juriidiline terminus ja tema all mõistetakse erilist maakasutamise õigust (sarnaneb meie obroki õigusele), mis oli maksev ainult Vene riigi sisekubermangudes. (V. S. K. X köide I jagu, 1914 a. väljaanne §§ 542¹—542²⁷). Seega on § 71 p. 6-dal tähtsust ainult Petseri linna suhtes, kus maksev X köide. Kõik teised Eesti linnad võivad julgesti tõmmata punkt 6-dale kriipsu peale, — neisse see punkt ei puutu. Redaktsioonist aga, mis E. Dolf annud § 71 p. 6-dale ei või aga keegi välja lugeda, et seal jutt ainult sellest erilisest maakasutamise õigusest ja et selle punkti all ei tule mõista ehituste püstitamist linna päralt olevatel rendimaadel, milleks luba võib anda otsekohe linnavalitsus ilma volikoguta.

Samuti ei või pidada õnnestanuks ka E. Dolfi katsed luua reas paragrahve (115, 117¹, 120, 124, 125, 128, 147) uut erilist terminust „linnapea abilise“, mis ei oleks võrdne sõnale „abi“. Siin on ebaõnnestunud vene mõistete «товарищ» ja «помощник» eestistamise katse, ja see jääb arusaamatuks neile, kel pole käepärast linnaseaduse venekeelset algteksti ja kes ei ole sellega varem tuttavad.

Linna seaduse mõiste ei kannataks sugugi selle all, kui nende mõlema sõna all tarvitada üldiselt tunnustatud ühtlast „abi“. See kõrvaldaks igatahes nimetatud mõistatuse, pealegi kus vene «товарищ» pole üheski seaduses seni tõlgitud Eesti keelde teisiti kui „abi“.

Need puudused on aga võrdlemisi väikese tähtsusega ega vähenda töö üldväärtust.

—i—